

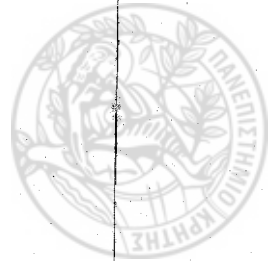
Κ. ΒΑΡΝΑΛΗ

ΣΚΛΑΒΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ



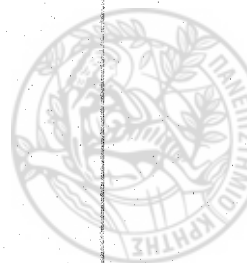
ΠΡΕ
157
162

1927

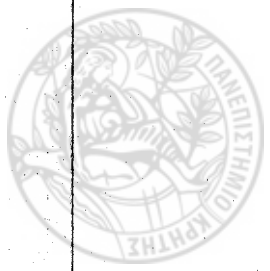


[Handwritten signature]

**ΣΚΛΑΒΟΙ
ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ**



ΕΓΡΑΨΕ:
Κ. ΒΑΡΝΑΛΗΣ



ΑΘΗΝΑ
1927

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΡΑΤΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΛΙΘΟΧΗ

177

ΤΥΠ. «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ»

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΣΤΑΝΤΕΛΗ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ



ΕΞΕΔΩΚΕ:
«ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ»

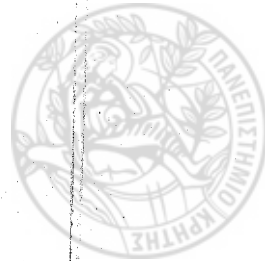
7162

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Πάλι μεθυσμένος είσαι, δυόμιση ώρα τῆς νυχτός.
Κι ἂν τὰ γόνατα σοῦ τρέμαν, ἐκρατιόσουνα στητὸς
μπρὸς στὸ κάθε τραπεζάκι.— «Γειά σου, Κωσταντῆ βαρβάτε!»
«Καλησπερούδια, ἀφεντικά, πῶς τὰ καλοπερνᾶτε ;»

Ἔνας σοῦ δινε ποτήρι κι ἄλλος σοῦ δινεν ἐλιά.
Ἔτσι πέρασες γραμμὴ τῆς γειτονιάς τὰ καπελιά.
Κι ἂν σὲ πείραζε κανένας, — ἄχ, ἐκεῖνος ὁ Τριβέλας!—
ἔκανες, πῶς δὲν ἔνιωθες καὶ πάντα ἐγλυκογέλας.

Χτὲς καὶ σήμερα ἴδια κι ὁμοια, χρόνια μπρὸς, χρόνια μετὰ...
Ἡ ὑπαρξή σου σὲ σκοτάδια ὄλο πηχτότερα βουτᾶ.
Τάχα ἢ θέλησή σου λίγη, τάχα ὁ πόνος σου μεγάλος;
Ἄχ, ποῦ σαι, νιότη, πού δειχνες, πῶς θὰ γινόμεουν ἄλλος!



ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΘΕΪΚΟ ΗΤΟΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΑΘΟΣ

ΟΙ ΠΟΝΟΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Μια λιόλουστη μέρα τοῦ χειμῶνα ἡ Παναγιά, στενεμένη ἀπὸ τοὺς πόνους, ἀφήνει τὸ σπιτικό της καὶ βγαίνει στὸν κάμπο τρεκλίζοντας καὶ ἀγκομαχώντας.

Κάθεται χάμου στὸ πράσινο χορτάρι, ποὺ τὸ φωτίζουνε δῶ καὶ ἐκεῖ ἄγριες βιολέττες, κυκλάμινα, κρόκοι καὶ σφίγγοντας τὴν κοιλιά της μὲ τὰ δυὸ της χέρια κλαίει καὶ δέρνεται, κουνώντας τ' ἄμαθο κορμί της δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὅπως οἱ μοιρολογίστρες τῆς Ἀνατολῆς.

Σπιτάκι μου,—στανάχωρο, και κάμαρά μου,—χαμηλή.
Πόνοι μοῦ σφάζουν τὸ κορμί, μὰ τὴν ψυχὴ μου πιὸ πολλοί.
Πῆρα τὸ δρόμο τὸ δρομὶ στὸν κάμπο νὰ καθήσω.
Ἄντρούλη μου, σὰ δὲ μὲ βρεῖς μὲ τὴν καρδιά σου τὴν καλή,
ὁ πόνος, ποῦ μὲ κυνηγᾷ, θενὰ μὲ φέρει πίσω.

Ἦ χῶμα, ποῦ τραγουδιστὰ σὲ πίνει ὁ πεῦκος ὁ βαθῆς,
ὄσο ποῦ μπάρσαμο πικρὸ στὰ φύλλα του νὰ σουρωθεῖς,
μέσα σου χάνομαι κ' ἐγώ, τὰ σπλάχνα γλύκανέ μου.
Ἄχ, χάηδεψέ μου τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς μου τῆς ξανθῆς,
πάρε τὴ σκέψη μου πολὺ μακριά, πνοὴ τοῦ ἀνέμου!

Σὰν καρδερίνα τοῦ Μαρτιοῦ μὲ τὰ φτερὰ τ' ἀστραφτερά,
ποῦ σὲ βαθιὰ τριανταφυλλιά, πλάϊ σὲ τρεχάμενα νερά,
μ' ἄχερα, λάσπη και μαλλι ζεστὴ φωλιὰ κρεμάει,
τὴν κούνια σου, παιδάκι μου, μὲ ξύλα φκιάνω εὐωδερά
και βάνω προσκεφάλι σου τὸν ἥλιο τοῦ Ἄνθομάη.

Ἄνειρατα, ποῦ γαλανὰ στὸ μισοξύπνι τ' αὐγινὸ
ἀπὸ τὰ μάτια τὰ γλαρὰ σὰν τὸν ἀφρὸ, σὰν τὸν ἀχνὸ
περνᾶτε μιὰ και χάνεστε, σκῆμα χωρὶς και θῶρι,
ἐλᾶτε κι ἄλλη μιὰ φορὰ, πῆτε μου νὰ μὴν τὸ ξεχνῶ,
πὼς τὸ παιδί, ποῦ καρτερῶ, τὸ πρῶτο, θὰ ν' ἀγόρι.

(Ἐδῶ ἡ Παναγιά μιλά για τὸ ὄραμα τοῦ Ἄγγελου).

Κάνε ψαρά, πεζόβολο στ' ἀκροθαλάσσι νὰ πετᾶς,
κάνε σὲ κάδο τρυγητὴ γλυκὰ σταφύλια νὰ πατᾶς
κάνε γκαμήλες νὰ ποτίζεις σ' ἔρημο πηγάδι
κᾶν ἀναγνώστη στὸ Ναὸ νὰ ψέλνεις και νὰ θυμιατᾶς—
ποῦ σ' εἶδα, γνώριμη ἀστραψιά στοῦ νοῦ μου τὸ σκοτάδι ;

Εἶσουν ὠραῖος σὰν ἄγγελος μὲ δυὸ φτερούγες ἀνοιχτές,
ἢ μιὰ βυθοῦσε στ' αὔριο, ἢ ἄλλη χανότανε στὸ χτές,
κάτι στὸ χέρι κράταγες, γιὰ φλάμπουρο γιὰ κρῖνο,
—χορὸς, ποὺ ξεστοκόπησε τὶς φλέβες μου τὶς τιναχτές!—
ὅ,τι ποθῶ μὲ πότισες κι ὡς ἀγιασμὸ τὸ πίνω.

Μὰ γιατί μου δεῖξες, καλέ, δόξα πολλή γιὰ τὸ παιδί ;
Ἄχ, ἢ καρδιά μου δὲ βαστᾶ, τὸ μέγα ψῆλος γιὰ νὰ δεῖ!
Δὲν τὸν ἀφήνω ἢ Μάννα του μιὰν πιθαμὴ νὰ φύγει !
Μὴ μεγαλώσει μου ποτὲς κι ὅλα τὰ χρόνια, αὐγὴ-βραδύ,
πάντα μωρὸ νὰ σφίγγεται στοῦ κόρφου μου τὰ ρίγη.

.

Ποῦ νὰ σὲ κρύψω, γιόκα μου, νὰ μὴ σὲ φτάνουν οἱ κακοί ;
Σὲ ποῖο νησί τοῦ Ὠκεανοῦ, σὲ ποιά κορφὴν ἐρημική ;
Δὲ θὰ σὲ μάθω νὰ μιλᾷς καὶ τ' ἄδικο φωνάζεις.
Ξαίρω, πὼς θὰ χεῖς τὴν καρδιά τόσο καλή, τόσο γλυκή,
ποὺ μὲς τὰ βρόχια τῆς ὀργῆς ταχιά θενὰ σπαράξεις.

Σὺ θὰ χεῖς μάτια γαλανά, θὰ χεῖς κορμάκι τρυφερό,
θὰ σὲ φυλάω ἀπὸ ματιὰ κακὴ κι ἀπὸ κακὸν καιρὸ,
ἀπὸ τὸ πρῶτο ξάφνισμα τῆς ξυπνημένης νιότης.
Δὲν εἶσαι σὺ γιὰ μάχητες, δὲν εἶσαι σὺ γιὰ τὸ σταυρό.
Ἐσὺ νοικοκερόπουλο, ὄχι σκλάβος ἢ προδότης.

Τὴ νύχτα θὰ σηκώνομαι κι ἀγάλια θὰ νυχοπατῶ,
νὰ σκύβω, τὴν ἀνάσα σου ν' ἀκῶ, πουλάκι μου ζεστό,
νὰ σοῦ τοιμάζω στὴ φωτιὰ γάλα καὶ χαμομήλι
κ' ὕστερ' ἀπ' τὸ παράθυρο μὲ καρδιοχτύπι θὰ κοιτῶ,
ποὺ θὰ παγαίνεις στὸ σκολεῖο μὲ πλάκα καὶ κοντύλι. . .

Κι ἂν κάποτε τὰ φρένα σου μ' ἀλήθεια, φῶς τῆς ἀστραπῆς,
χτυπήσει ὁ Κύρης τ' οὐρανοῦ, παιδάκι μου, νὰ μὴ τὴν πείς.
Θεοῖα οἱ ἀνθρώποι, δὲ μποροῦν τὸ φῶς νὰ τὸ σηκώσουν.
Δὲν εἶν' ἀλήθεια πιὸ χρυσὴ σὰν τὴν ἀλήθεια τῆς σιωπῆς.
Χίλιες φορὲς νὰ γεννηθεῖς, τόσες θὰ σὲ σταυρώσουν.

ὦχου, μοῦ μπήγεις στὴν καρδιά, τέκνο, μαχαίρια καὶ σπαθιά.

Στὴ γλῶσσα μου ξεραίνεται τὸ σάλιο, σὰν πικρὴ ἀψιθιά!

—ὦ! πῶς βελάζεις ἤσυχα, κοπάδι ἐσὺ βουνίσο—

Βοηθάτε, οὐράνιες δύναμες, κι ἀνοίχτε μου τὴν πιὸ βαθιὰ
τὴν ἄβυσσο, κρυφὰ ἀπ' τὸν κόσμο τοῦτο νὰ γεννήσω!

Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

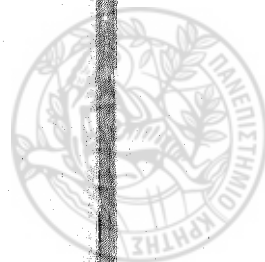
Μιά ἀπὸ κείνες τὶς ἀνοιξιάτικες βραδιές, ποὺ ἡ κουφό-
βραση κ' ἡ πνιγούρα μαζί μὲ τὶς μακρινὲς ἀστραπὲς μηνᾶνε
καταιγίδα.

Ὁ Ἰούδας ξέκοψε, κατὰ τὴ συνήθεια του, ἀπὸ τοὺς ἄλ-
λους συντρόφους, ποὺ κρυμμένοι μέσα σ' ἓν' ἀμπέλι, μοι-
ράζονται ὅ,τι αὐτὸς κατάφερε νὰ τοὺς εὔρει γιὰ φαγί. Καὶ
προσεύχονται.

Ὁ ὠρισμένος ἀπὸ τὶς Γραφὲς παράνομος μαθητὴς ἀνέ-
βηκε πάνου σ' ἓνα λόφο ἀπὸ ἄμμο. Μορφὴ ἀχαμνή, νέος
ἀκόμα, φαίνεται νὰ χεὶ πολὺ ὑποφέρει.

Γιὰ πρώτη φορὰ ὁ πόνος κ' ἡ ἀπελπισιὰ καθαρίζουν
ἔτσι καλὰ τὴ σκέψη του καὶ τῆς δίνουνε μιὰ τραγικὴ στροφή.

Τὰ χεῖλη του, καθὼς τὰ σφίγγει, παίρνουνε, θαρρεῖς,
τὸ σκῆμα τοῦ φιλιουῦ.



Ἄμμόσκονη πολλὰ ψηλή, δίχως ἀγέρα μήτ' ἀχό,
πνίγει τὸν κόκκινο οὐρανό, πού δίχως ἥλιο ἀνάβει.
Λιγάκι ψηλὸς ἀερινό, μιὰ στάλ' ἀνάσα, — ἀγκομαχῶ!
Ἄμποτε νὰ μὲ βούλιαζε ξυλάρμενο καράβι,
ὦ βράδι καλοκαιρινόν, ἢ μπόρ' αὐτὴ, πού ἀστράβει.

Βλέπω τὴν πόλη ἀπὸ μακριά, τὴν Ἅγια Πόλη, π' ἀγαπῶ.
Ἄπάνω της μιὰ χαρακιὰ γραμμένη μὲ τὸ μέλι.
Ἄπ' τὴν κλεισμένη μου καρδιὰ περνᾷς, σοκάκι χαρωπό,
γλυστράς, γυναῖκα, πράσινο μέσα στὸ κῦμα χέλι, —
τὴν ἐρημὰ βαρέθηκά κ' ἡ Πόλη δὲ μᾶς θέλει!

Ευπόλυτοι, μ' ἓνα ραβδί κ' ἓνα ταγάρι σταυρωτά,
τὴ μέρα νὰ κρυβόμαστε, τὴ νύχτα νὰ δρομᾶμε,
— ξυπνοῦν ἀλάργα τὰ σκυλλιά καὶ μᾶς γαυγίζουν σερπετά·
πόσες ἡμέρες νηστικοί, θυμᾶμαι δὲ θυμᾶμαι! —
ἄχ! δὲ βαστῶ, καρδούλα μου, κι ὅ,τι λογιάζεις κάμε.

Ἄρχισε νὰ κλονίζεται καὶ δὲν τὸ κρύβει πιά ὁ Θωμᾶς.
Ὁ Πέτρος κακομίλητος τὰ φρύδια του ζαρώνει.
Καὶ ξαφνικὰ ξεκόβοντας ὁ υἱὸς Ἰωάννης ἀπὸ μᾶς
παραλαλεῖ κι ἀλλόκοτα φαντάσματα ξαμώνει, —
ὄλους μᾶς καταντήσατε φαντάσματ' ἄγρια, Πόνοι!

Καρδιά, πουλί τρεμάμενο, χωρὶς φωλιὰ πάνω στὴ Γῆ,
κυνηγημένη πᾶς ὀμπρὸς καὶ πίσω δὲ γυρίζεις.
Τί νὰ ναι τάχα : θέληση, φόβος, συνήθεια, προσταγή ; ...
Μὰ κάπου θά ναι ἀνάπαψη, κάπου γαλήνια ὀρθρίζεις
σὲ θάλασσα καὶ σὲ πλαγιές, Ἄνοιξη, πού μυρίζεις.

Μὰ Κείνος τίποτα δὲ λέει. Διάφανο σῶμα κι ἀδειανὸ
πάνου ἀπ' τὸ χῶμα σηκωτὸ βαδίζει στὸν ἀέρα.
Στὰ νοτισμένα μάτια του κοιτᾷς τὸν ἄπατο οὐρανό.
Λόγος γλυκῆς, πού, κι ἂν μιᾷ κι ἂν δὲ μιᾷ, κοφτέρει
βυθίζει μέσα στίς καρδιές σὲ νύχτα καὶ σὲ μέρα.

Στὴν Ἁγία Πόλη ὡς μπήκαμε, — βᾶγια πολλὰ καὶ φοινικιές, —
καὶ ξένοι ἀρχόντοι καὶ δικοὶ κρυμμένοι τρέμαν ὄλοι,
γιατ' ἄνεμος ξεσήκωνε τὰ πλήθη, ἐλπίδες ξαφνικές,
Τοῦ πα σιγά: — «Τώρα καιρὸς γιὰ τὴ Μεγάλῃ Σκόλη!»
— «Οὐράνιο τὸ βασίλειο μου κι οὐράνια, μάθε, ἡ Πόλη».

Μ' ἀρνιέσαι τάφο, Θάνατε, πῶς θὰ μὲ φέρεις στὴ Χαρά;
Βαθιά στὸ χῶμα, ὀργιές πολλές, μονάχα κρύα σκουλήκια.
Τούτ' ἡ καρδιά, καὶ πού μισεῖ καὶ δικαιοσύνη λαχταρᾷ,
ζητάει δικὰ της δῶ στὴ Γῆς δυὸ πιθαμὲς χαλίκια,
ἀπ' τ' ἀγαθὰ, πού δῶσε ὁ Θεός, ζητάει μερίδα δίκια!

Ποιὸς τὸ φτωχὸ μου τὸ κορμὶ καὶ τὴν ψυχὴ μου τὴ φτωχιά
ἀπ' τὸν κρυφὸ τὸ Φαρισαῖο κι ἀπ' τὸν τραχὴ Λατῖνο,
ἀπὸ τὸν ξένο γέρακα θὰ σώσει κι ἀπ' τὴν ντόπια ὀχιά;
Αὐτοὺς σ' ἀτάραγη ζωὴ κι ἀράθυμη ν' ἀφήνω
κ' ἐγὼ ἀνεμόσκαλα σωμοῦ στὸ γαλανὸ νὰ στήνω;

Δὲν εἶναι μοναχὰ ἡ δικιά μου μοῖρα, πού μὲ τυραννᾷ,
μαῦροι συντρόφοι τῆς δουλειᾶς καὶ τῆς ἀπελπισίας.
Ἡλιος ζεστὸς καὶ γόνιμος τὰ χρόνια μας τὰ σκοτεινὰ
γιὰ κείνους, πού τὴν ἀρετὴ μᾶς θέλουν τῆς θυσίας.
Ἦρθε γι' αὐτούς, — γιὰ μᾶς ἀκόμ' ἀργεῖ ὁ ὠραῖος Μεσσίας.

Σὲ λογισμὸ καὶ σὲ καρδιὰν ἀνάμεσα ὄχλητα πολλή.
Καθάρια τὸ πρεπούμενο στὸ νοῦ μου λαγαρίζει,
μὰ σίντα πάω νὰ κουνηθῶ λίγο, τὸ σῶμα παραλεῖ,
πιότερο σφίγγει τ' ἄλυτο σκοινί Του, πού μ' ὀρίζει,
ψυχὴ καὶ σῶμ' ἀντίμαχα σὲ δυὸ μοῦ τὰ χωρίζει.

(Θυμάται τὴ μάνα του).

Τὰ κλάμητά σου, μάνα μου, φτάνουν ἐδῶ στὴν ἐρημιά.
Μὲς τὰ λιγνὰ χερᾶκια σου νυχτόμερα δεμένη,
ὦρες κοιτώντα χαμηλὰ τελειώνεις μὲ λιγοθυμιά.
Μὲς τ' ἄδειο σου θυμητικὸ ἄλλο ἀπὸ μὲ δὲ μένει.
Τοῦ ζωντανοῦ θανάτου ἐμεῖς χρόνια καταραμένοι!

.....

Γιὰ σᾶς, μαννάδες κι ἀδερφοὶ καὶ τώρα κ' ὕστερα, σιγὰ
θὰ κάνω ἀπόψε, κι ἄς πονῶ, τῆς προδοσίας τὸ κρῖμα.
Καὶ ξαίρω, τί κατὰλαλιὰ τὴ μνήμη μου θὰ κυνηγᾶ!
Τ' ἀνθρώπου ὁ νοῦς, στὸν ἄνεμο φωτιᾶς οὐράνιας τρίμα,
πάνω στὴ ζάλη του θὰ πεῖ: «Τὸν πρόδωσε γιὰ χρῆμα»!

Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΟΜΟΥ

«Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη».

Ἀπάνου στὸ λόφο τοῦ Γολγοθᾶ κρέμεται τὸ σῶμα τοῦ
Ἰησοῦ ἀκίνητο καὶ κίτρινο σὰν κεκριμπάρι. Στὴν κορφή τοῦ
σταυροῦ του ὑπάρχει μιὰ ταμπέλα κοροϊδευτικὴ:

«Β α σ ι λ ι ἄ ς τ ῶ ν Ἰ ο υ δ α ῖ ω ν».

Ἡ ἀγωνία τοῦ θανάτου ἔχει μείνει ἀπάνω στ' ἀγκυλω-
μένα σκέλια του καὶ στὸ ρουφηγμένο πρόσωπό του. Τὰ μάτια
καὶ τὸ στόμα του εἶναι ἀνοιχτά: θαρρεῖς, σὲ κοιτάζει κατὰ-
ματα καὶ θὰ ξεφωνίσει.

Ἄν καὶ δὲ βασιλέψε ἀκόμα ὁ ἥλιος, κάνει πολὺ σκοτάδι.

Κάτου στρατὸς καὶ λαὸς — ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά, —
τρῶνε, πίνουνε, βλαστημοῦνε, χορεύουνε ἢ κάθονται σταυρο-
πόδι γύρω ἀπὸ φωτιὲς καὶ ζεσταίνονται. Φαίνονται σὰ νὰ
μὴν ἔχουνε χορτάσει πολὺ τὸ μῖσος τους κι ἀκόμα τοὺς λεί-
πεται πολὺ κακὸ νὰ κάνουν. Οἱ ἀρχηγοὶ τοὺς ἐρεθίζουν
ἀδιάκοπα.

Χάμου στὸ χορτάρι κυλιοῦνται ξεροκόμματα, φλοῦδες,
κουκούτσια καὶ τσόφλια, καθὼς καὶ σπασμένα ποτήρια. Κά-
που-κάπου ἀστράφτει καὶ βροντᾶ.

Πέρα στὸ λιβάδι μιὰ γελάδα, ξαπλωμένη δίπλα ἀπάνω
στὴν κοιλιὰ της, ἀναχαράζει βυθισμένη στὴν ἀθωότητά της,
τόσο βαθιά, ὅσο ἡ Φύση κι ὅσο ἡ Λήθη.

Ἐνῶ ὁ λαός, μεθυσμένος καὶ βλάστημος, χορεύει γύρω
ἀπὸ τὸ Σταυρό, ἢ Ψυχὴ καὶ τὸ Σῶμα τοῦ Κρεμασμένου ἀρ-
χίζουνε νὰ μιλοῦνε χωρὶς οὔτε νὰν τοὺς ἀκούει κανεὶς οὔτε
ν' ἀκούγονται κι ἀναμεσό τους.

Η ΨΥΧΗ

Πόσον ώραϊα σὲ στόλισεν ἡ φαντασιά, Οἰκουμένη,
μὰ τίποτα δὲ μένει!
Εἶτανε πλάσμα ποιητικό, πὺν τώρα χει ξανθίσει
στὸν ξύπνο τοῦ θανάτου μου,—κι ὄνειρο σὲ μεθύσει.

Τώρα τὸ μάτι λαγαρὸ κι ἀμπόδιμα κανένα.
Μπροστά μου τὰ μελλούμενα, πίσω τὰ περασμένα.
Καθὼς κοιτάζω ἀπὸ ψηλά,—τρομάρα πὺν μὲ σφάζει!—
τό να μὲ τ' ἄλλο μοιάζει.

Κάνω νὰ βγάλω μιὰ φωνή: «Σταθῆτε, ἀρματομένοι,
στὴ Γῆς τὴ ματωμένη!
Τοῦ θάνατου ἀδερφοποιτοί, ποιὸς δαίμονας σᾶς σφίγγει
γιὰ σκοτωμό;» —μὰ και πνοὴ μοῦ λείπει και λαρυγγί.

Κρυμμένοι στὸ ταμπούρι σας κι ὀλόρθοι στὸ γιουρούσι
κανένας δὲ ρωτᾷ «γιατί;» κι ἂν ρωτᾷ, ποιὸς ν' ἀκούσει!
Παλεύω νὰ μὴ σᾶς κοιτῶ, μὰ φῶς εἶμαι γεμάτη
κι ὀλάκερ' εἶμαι Μάτι.

᾽Ω! πῶς οὐρλιάζετε στριγγά, τυφλοσυρμένα χάμου,
τσακάλια, στ' ὄνομά μου!
Ποῦ νὰ κρυφτῶ νὰ μὴ γρικῶ! Μὰ ἐγώ, ᾽Ακοὴ τοῦ Κόσμου,
τοὺς βόγγους τῶν ἀμέτρητω σφαιρῶ χιλιάζω ἐντὸς μου.

Λάλημα τῶν κορυδαλῶν ἀπ' τὰ γαλάζια βύθη
και μὲς τὰ θάμνα τρέμολο τῶν ἀηδονιῶν στὰ στήθη...
Πόσες χιλιάδες ἀνοιξες μπροστά μου κι ἄλλες τόσες
ἀγνές, οὐράνιες γλῶσσες!

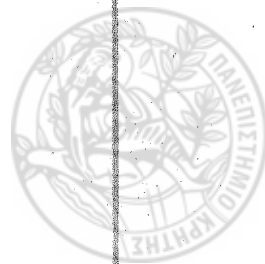
᾽Αλί μου, ἀδέρφια τῶν πουλιῶν, ἀπέραντος ὁ Χρόνος
κι ἀπέραντος ὁ Πόνος!
κ' ἐμένα ἡ καλωσύνη μου φαντάστη,—πλάνα ιδέα!—
νά σουνα, Πόνε κι ᾽Ανοιξη, στερνὸς και τελευταία.

*Όπου ριζώσει ο λόγος μου δὲ θὰ βγει ἐκεῖ χορτάρι.
Τῶν σκλάβων θὰ γενεῖ θελιὰ, τῶν δυνατῶν σκουτάρι.
Μὲ ψεύτικη παρηγοριὰ τὰ νιάτα θὰ μαράνω,
σωτήρας τῶν τυράννων.

Σκλάβο κι ἀφέντην ἔσμιξα στὸν ἀψηλὸν ἀθέρα
ἀδέρφια ἐνοῦ Πατέρα,
μάϊδε Πατέρας πουθενά, μάϊδε καὶ κάλλιοι τόποι.
Διπλὰ καὶ τριδιπλὰ ὄρφανοὶ καὶ γελασμένοι, ἀνθρώποι!

Τὴν Κρίση θὰ πρεπεὶν ἐδῶ στὸν κόσμον τὸν ἀπάνω
καὶ σὰς τοὺς ἴδιους, σκλάβοι ὄκνοί, κριτάδες νά χε βάνω!
*Ὅσο τὰ λόγια μου ἢ Ζωὴ κ' ἢ Πράξη δὲν τ' ἀλλάξει,
τοῦ Πόνου θὰ σαστε ἄξει.

*ὦ! νὰ μποροῦσα ξαφνικὰ στὸν κόσμον νὰ γυροῦσα,
ποὺ τὸν καταφρονοῦσα!
Μπροστάρης σας, Κοπάδι, ἐγώ, ἀπ' τοῦ Πόνου τὸ θαλάμι
νὰ σὰς τραβήξω στὴ χαρὰ, μαχαίρι, στὴν παλάμη. . .



Τὴ Γῆς κι ἂν τράνταξε σεισμὸς κι ἀστροπελέκι σκάει
στὰ θυμωμένα χὰη,—
δὲν εἶμαι Πνέμ' ἀθάνατο μὲς τοῦ σειμοῦ τὸ χάσμα:
κ' ἢ μόνη σας παρηγοριὰ τῆς φαντασιᾶς σας πλάσμα!

ΤΟ ΚΟΡΜΙ

Ὅς ἐπλάστηκα, γυρίζω
στην Πηγὴ μου, ὄγρὸς πηλός.
Πάντα σ' ἓνα θάμπος γκρίζο
δὲν κατάλαβα ποτές μου,
γιατί ζοῦσα τὶς ζωές μου.

Πλῆθος ἦχοι κουδουνούσαν
στὰ βαθιά μου τὰ μελίγγια,
πλῆθος πόνοι τρυπανούσαν
κάθε μέλος ἀχαμνό μου
καὶ ζαλάδες ἔξω νόμου.

Κάποτ' εἶμουνα γερό,
κάθε φλέβα μου κι ἀηδόνι
κι ὄλον εἶχα τὸν καιρὸ
νὰ χαρῶ καὶ γιὰ νὰ σύρω
τὸ χορὸ μπροστὰ καὶ γύρω.

Στῆς ἀμυγδαλιᾶς τὰ χιόνια,
στὶς λιακάδες τοῦ Φλεβάρη,
στοῦ Μαρτιοῦ τὰ χελιδόνια
καὶ στ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι
εἶχες μου, καρδιά, σπαρτάρει.

Νὰ μὴ σ' ἄκουγα, ψυχὴ,
καὶ νὰ μὴ σ' ἀγρίκαα, πνέμα!
Μὲς τὸν ἥλιο, στὴ βροχὴ
νὰ σὲ χαίρομουν, ὦ ψέμα,
ζήση ἀκύμαντη, ρηχὴ.

Με τ' ἀστέρι τῆς αὐγῆς
γιὰ τ' ἀμπέλι νὰ κινουῖσα,
νοῦς καὶ κόκκαλα στῆς γῆς
νὰ τανε δεμένα κάτου
ὡς τὴν ὥρα τοῦ θανάτου,

Δίχως ὄνειρα βαθὴ
ὑπνο νὰ χα πᾶσα νύχτα
κ' ἡ ψυχὴ στὸν ξύπν' ὀρθή
ὡς τὴν ἄλλη νύχτ' ἀκόμα
νὰ κοιμᾶται μὲς τὸ σῶμα.

(Στὴν ΨΥΧΗ)

Με παράπονο κοιτοῦσα
ἦσκιο σου νὰ με τραβᾶς
καὶ στὸ χῶμα δὲν πατοῦσα,
μάγι' ἀνίκητα γεμᾶτο
κι ὄλων μάννα τῶν κρεμμάτων.

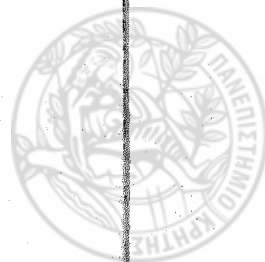
“Ὅσο ἀκόμα ναι ζεστό,
ξαναγύρε στὸ κορμί σου
καὶ ποτήρι σοῦ βαστῶ
νὰ ξεχάσουμε δεμένα
αὐριανὰ καὶ περασμένα.

Η ΨΥΧΗ (μιλώντας μοναχὴ τῆς)

Τῆς καρδιᾶς σου τὴν πληγὴ
γιὰ νὰ ξεπορτίσω βρῆκα.
Ἄπ' τὴν κόκκινη πηγὴ
ἄσπρη σὰν τὸ χιόνι βγῆκα
κι ἀπ' τὸν ἄκρο πόνο γλύκα

ΤΟ ΚΟΡΜΙ (ποῦ δὲν ἄκουσε)

Λίγο λίγο θὰ σκορπίσω
στὴν παγκόσμια καλωσύνη.
Ἔτσι θὰ ξανάρθω πίσω
μὲ τ' ἀκίνητα στοιχεῖα
στὴν ἀπόλυτ' ἠσυχία.



Ο "ΚΑΛΟΣ," ΛΑΟΣ

'Απ' τὸ χωριὸ κατέβηκα
μ' ὄλη τὴ φαμελιά μου.
Καρδιά μου, τί ξαλάφρωμα!
Τί πρήξιμο, κοιλιά μου!
Βάντε κλῆρο, ρίχτε ζάρι,
τὸ μαντύ του ποιῶ; θὰ πάρει.

Μὲ γκάϊδες καὶ μὲ πίπιζες
πήδα, κοράσι ντρέτο!
Σὰ μέστωσες κι ὠρίμασες,
θανὰ κοπεῖς ἐφέτο.
Θὰ σὲ πάρει νὰ σὲ πᾶ
μὲ καρότσα καὶ παπᾶ.

Μᾶς σφίγγ' ἡ φλόγα, κόκκινη,
τὸ λάρυγγα, θελιά.
Κι ὅσο μποροῦν οὐρλιάζουνε
κι ἄνθρωποι καὶ σκυλλιά.
Καὶ σηκώνουν τὸ φουστάνι
νιές καὶ γράδες, ὅσο φτάνει.

Χλωμὰ καὶ κακορίζικα
ὁ θάνατος κρεμνᾶ σου
στὴν παγερὴ διχάλα του
τὰ μέλη τὰ στεγνά σου.
Σὲ τρουπῶ μὲ τὸ καλάμι
καὶ νερὸ δὲ βγάνεις δράμι.

Τί γρήγορα ξεψύχησες!
Μᾶς χάλασες τὴ φέστα.
Ποῦ ναι τὰ μεγαλεῖα σου,
τῆς φαντασιᾶς σου ἢ ζέστα;
Εἴσουνα θεὸς καὶ ρήγας
κ' εἶχες τὴν ψυχὴ μιᾶς μυίγας!

Ἐχάλα καὶ ξανάχιζ' ἐ-
κκλησιῆς σ' ἓνα μινούτο!
Εὐπνα λοιπόν, ποὺ σὲ βαροῦν
κοτρώνια, λάσπη, κνοῦτο!
Ἄϊντε λούσου καὶ χτενίσου
κι ὅσο τρίχα μιά, κουνήσου!

Πιάσου μ' ἐμᾶς καὶ χόρειψε,
ρετσίνα πιὲς ἀφράτη
καὶ θὰ γενοῦν τσιφλίκια σου
Μισίρι καὶ Μπαγδάτι.
Θὰ σὲ πάρω καὶ μιά δούλα
νὰ τὴ λένε Σπυριδούλα.

Τὸ χερομάχο σόγι σου
μὲς τὴν κοπριά σ' ἐγέννα
κ' ἐζήτας βασιλίκι σου.
Γῆ κι Οὐρανὸ ἐνωμένα!
Πίσκοπε τοῦ Δαμαλᾶ,
τώρα τό παθες καλά!

Χωρὶς φουσαῖτα μπρούντζινα,
πεζούρα καὶ καβάλλα,
χωρὶς καράβια στὸ γιαλὸ
καὶ ματωμένη πάλα,
λιμάρης καὶ ξυπόλυτος,
νά! βασιλιάς ἀπόλυτος.

Φαινόσουν ἤσυχο παιδί,
ζαβὸ τί πῆρες δρόμο
καὶ μιά τὴν Πίστη βάραγες
καὶ μιά τὸν ἄξιο Νόμο;
Ἐδῶ χάμου δυὸ κορφές:
τὸ Ζακόνι κ' οἱ Γραφές!

Νά σουνα κλέφτης στὰ βουνά,
φονιάς μέσα στὴν πόλη,
σπιούνος καὶ ψευτομάρτυρας
θὰ σὲ τιμοῦσαν ὅλοι.
«Σὰν τοῦ Βαραβᾶ καὶ σένα
ὅλα σου συμπαθημένα!»

(Μιά γυναίκα με την ψιλή και παθητική φωνή της).

Στὸ πανεθύρι ν-ἔσκυβα
τὴ γλάστρα νὰ ποτίσω,
σὰ διάβαινες περήφανος,
μάτι καὶ πάτημα ἴσο.
Τώρα ὀλόγδυτον, καλό
μιὰ σὲ φτύνω, μιὰ γελῶ.

(Ξανά ὅλοι μαζί)

Πλερώνω τὰ δοσίματα
στὸ Κράτος καὶ δὲ μνήσκω
καὶ τὰ στερνά μου τὰ ὄβολα
στῆς Ἐκκλησιᾶς τὸ δίσκο.
"Ὅ,τι ἀφήσαν οἱ προγόνου,
πάει ἀπὸ παιδι σ' ἀγγόνι.

Μπροστὰ ἀπὸ χρυσοπάλατα
περνᾶ ἡ καρδιά καὶ τρέμει.
Μέσα σουλτᾶνος καὶ πασᾶς
μ' ἀρίφνητο χαρέμι,
λαλήματα, θυμιάματα,
τῆς Χαλιμᾶς τὰ θάματα.

Τὸ μάτι μου δὲ δάκρυσε
κι ὁ νοῦς δὲ σκανταλίστη.
Εἶν' ὅλα τοῦτα πρόσκαιρα,
καθὼς τὸ λέγ' ἡ Πίστη.
Ἄπ' τὴ στράτα πάω τὴν ἴσα
στὴ χαρὰ τὴν παράδεισα.

Χωρὶς τὴν ἀνισότητα,
πῶς θά ταν δικιοσύνη,
χωρὶς τὸν ἅγιο πόλεμο,
πῶς θά ταν καλωσύνη!
Φρόνιμα καὶ ταχτικά
πάω μὲ κείνον, πὺ νικᾶ.

Καὶ σὰ μοῦ παίρνουν κάποτε
καλύβα καὶ χωράφι,
τὴν τσοῦπα τὴν ἀγούρμαστη,
τῆς μάννας τῆς χρυσάφι,
θὰν τὰ βρῶ ψηλὰ ἕνα-ἕνα
καὶ τὴ Βαγγελιώ παρθένα!

.
Χαΐντε, γυναίκα, νύχτωσε!

Μάζωξε στὸ πανέρι

μπουκάλες καὶ ψωμότυρα.

Πιάσ' τὰ παιδιὰ ἀπ' τὸ χέρι,—

κάνε δίπλα, μὴ σὲ πάρω,

θὰ τραβήξω διπλὸ σμπάρο.

Τὸ μάθημα, ποὺ δώσαμε

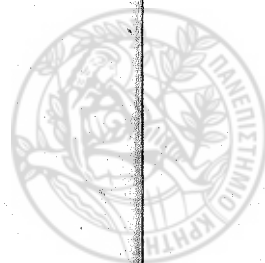
γιὰ πάντα θὰ φωτίζει.

Μελίσσι ὁ λαὸς καὶ θὰ χυμᾷ

σ' ὅποιον τὸν ἐρεθίζει.

Μιὰ μονάχα ὑπάρχει ἀλήθεια :

Μαχμουρλίκι καὶ Συνήθεια!



ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Ο ΑΝΤΡΑΣ

I

Δέν εἶναι ἀστάχια, μαλακὸ βελουῶδο νὰ χαλάσεις,
δέν εἶναι γαλανὴ ἀμμουδιὰ στὴν ἄκρη τῆς θαλάσσης.

Εἶναι φωτιὰ τῆς Κόλασης, ποὺ ἀσάλευτον κρατεῖ με.
"Ἄχ, ἔλα, θύμηση παλιά, καὶ πές μου σύ, ποιὸς εἶμαι!

Πόσον καιρὸ τὰ μάτια μου κλειστὰ κρατᾶν οἱ πόνοι!
"Ἄχ, ὅσα τὰ μερόνυχτα, τόσοι περᾶσαν χρόνοι!

Πάρε τὴ βόχα γύρω μου, ἀεράκι ἐσὺ βουνίσο.
Πῶς ἤθελα μιὰν πιθαμὴ μονάχα νὰ κουνήσω!

Πῶς ἤθελα ὡς τὸ κόκκαλο, μπράτσα, νὰ σᾶς δαγκάσω,
παλιέ μου πόνε, μ' ἄλλο νιδὸ νὰ σὲ κατασιγάσω!

Μά χουν στραγγίς' οἱ φλέβες μου, λυθήκανε οἱ ἄρμοί μου
κι ὅλο βαθύτερα βουλιάει στὸ χῶμα τὸ κορμί μου.

Τὰ σωθικά μου τ' ἀδειανὰ ἢ πείνα μπλιὸ δὲ σφάζει.
Ὁ θάνατος σὰ θεριακὴ γλυκὰ μοῦ τὰ μουδιάζει.

Ἐσκέπασε τὰ μάτια μου ἓνα σύννεφο γαλάζο.
Πῶς στὸ μεσημεριάτικο τὸν ἥλιο τρεμουλιάζω!

Κι ὅσο χτυπᾶτε, δόντια μου, τόσο ἡ καρδιά σιγάει.
Καλότυχοι συντρόφοι ἔσεῖς, ἀναπαμένοι πλάϊ.

Κάποιοι περνοῦνε σύθαμποι, λιγάκι τρέμουν, ἦσκιοι
κ' ὕστερα πέφτουν σταυρωτά,—βόλι καλὸ τοὺς βρῖσκει.

Ἐλᾶτε, ἀέρες δυνατοί, μπουνέντες καὶ βοριάδες,
χοντροὸ χαλάζι τ' Ἀπριλιοῦ καὶ πόταμοι βροχάδες,

πάρτε τὴ βόχα, ποὺ νεκροὶ καὶ ζωντανοὶ σκορπίζουν!
"Ὅλ' οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ μέσα μου περνοῦν καὶ μὲ σαπίζουν.

«Μαννούλα μου! Παιδάκι μου! Γυναῖκα ἀγαπημένη!»
Μὰ τὸ λαρύγγι, ἀντὶς φωνή, γαίματα μαῦρα βγαίνει.

II

Ἴηλοι χρυσοὶ καὶ κόκκινα ποτάμια παπαρούνες
καὶ τῶν γελάδων στὸ ἦσυχο λιβάδι ἀργὲς κουδούνες·

ἀγιόκλημα, ποὺ σκάλωνες στὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς μου
καὶ μάγγανε τοῦ πηγαδιοῦ, ποὺ μυστικὰ λαλεῖς μου·

δρεπάνια μου, ποὺ ἀστράβατε στοῦ κατωγιοῦ τὴν κόχη,
κι ἀβασταγὸ, ποὺ μ' ἔφερνες ἀπάνου στὸ μετόχι·

γυναῖκα μὲ τὸ τραβηχτὸ φακιόλι σου στὰ φρύδια,
—τὸν ἥλιο μαλαμάτωσης, ἀγέρα καὶ σὰρίδια·—

μαννούλα μου, ἄγιο κόνισμα σὲ μιὰ γωνιὰ στημένο,
παιδάκι μου μὲ κλάσματα καὶ γέλια ἀναστημένο·

καράβια, ποὺ ἀρμενίζετε στὰ μουσικὰ πελάη,
ἀπ' τὴν πληγὴ μου πρόβαλε ἡ ψυχὴ καὶ σᾶς καλαίει!

.....
.....

Μεγάλη γῆς κι ἀπέραντη, γεμάτη τὸ τραγούδι,
ποὺ βρίσκει ἀγέρα τὸ πουλί, ραγάδα τὸ μαμούδι,
δὲν εἶτανε ρημόνησο, γιὰ σπήλιο μὲς τὰ δάση,
ἐκεῖ κι ἀνθρώποι και Θεὸς νὰ μ' εἶχανε ξεχάσει ;

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

I

Πόσες φορές σὲ κάλεσα κι ὄχι γιὰ μένα, Θεέ μου !
Λείπεις ἀπὸ τὸν τρίσβαθο οὐρανὸ και μέσαθέ μου.

Τοῦ Τέκνου σου ποὺ δέχτηκες τὸ γαῖμα νὰ σὲ βιάσει,
ποιὰ σου βουλή στὸ λάκκο αὐτὸ σωρὸ μᾶς ἔχει θάψει ;

Κρῖμα δικό μας ἢ βουλή δικιά σου, τί μᾶς μέλει !
Ἐλέησε και γρηγόρευσε τοῦ καθενοῦ τὰ τέλη.

ᾠ γυναικοῦλες, ποὺ ποτὲς δὲν εἶδε μάτι ξένο,
στήθη βγαλτὰ και ὡς τὴν κοιλιὰ φουστάνι ἀνασυρμένο !

Ὁ πεσημός σου εἶναι πολὺς, ὅσο πολλοὶ ναι οἱ πόνοι,
πικρὴ ψυχὴ, ποὺ ὅσο βυθᾶς, τόσο ἢ ντροπὴ στομώνει !

ᾠ δίχως δάκρι κλάσματα και δίχως βόγγο ἀγκούσα!
Γιὰ τῆς ζωῆς τὴν ξαγορὰ τί νὰ δεχτῶ μποροῦσα !

Δὲν τό ξαιρα τόσο πολλοὶ κι ἀργοὶ οἱ θανάτοι νά ναι !
Οἱ πεθαμένοι ἀποβραδὶς γιὰ νέα θανὴ ξυπνᾶνε !

Δὲν εἶναι οἱ πόνοι, πού πονῶ, κ' ἢ πείνα, πού μὲ κόβει,
ἔσᾶς φοβᾶμαι, τῆς νυχτὸς μεγαλωμένοι φόβοι !

Ὡς μὲ τὸ νῶμο ξύλιασε τὸ χέρι, πού σὲ σφίγγει,
παιδάκι μου, μὲ τ' ἀνοιχτό, καθὼς πουλιοῦ, λαρύγγι.

Καὶ σὺ σιωπᾶς μὲς τὴν κοιλιά, σπόρε, πού ὄλο σκιρτοῦσες.
Ὡ δίχως δάκρι κλάμηματα καὶ δίχως βόγγο ἀγκούσες !

II

Φτερούγας ἄξαφνης συρμένε ἀθέρα στὸ κορμί μου,
ἔρωτικὸ ἀνατριχίασμα, ποιὸς σ' ἔχει στείλει ; Κοίμου,

πικρὴ ψυχὴ, σὰν ἄλλοτες, καὶ στ' ὄνειρό σου ἰδές τα
τὰ περασμένα στὴν παλιά, καλωσυνάτη ζέστα !

Κρεβάτι ἐσύ, πού γνώρισα τὸ μέγα σκίρτημα, ἄξο
τῆς Ἁγίας Τράπεζας μικρὴ ἀδερφή νὰ σὲ φωνάξω·

πάτωμα μὲ νοπὸ φουσκὶ καὶ μ' ἄγερα στρωμένο,
προσηλιακὸ παράθυρο μὲ τζάμι ραγισμένο·

στὸ παραγώνι κρεμαστὴ φασκομηλιά ἀπ' τὸ δάσο
κ' ἔτοιμη εὐωδερὴ φακὴ, γιὰ νὰ τὴν κατεβᾶσω.

Καὶ νὰ σὲ βλέπω νὰ γυρνᾶς, καλέ μου, ἀπ' τὸ χωράφι,
μπροστά σου βόδια κόκκινα, πίσω οὐρανὸς χρυσάφι.

Στὴ σιδερὴν ἀγκάλη σου, γεμάτη νότια κρύα,
νὰ γεύομαι σκλάβα πιστὴ τὴν ἅγια ἐλευτερία.

Κι ὅπως χορεύεις ἀψηλὰ στὰ μπράτσα σου τ' ἀγόρι
νὰ βλέπεσαι περήφανος στὸ γελαστό του θώρι.

Οὔτε περσότερη χαρὰ κι οὔτε πιὸ λίγον πόνο,
ἄλλο δὲν ἐλαχτάρησα, φωλιά μου, ἐσένα μόνο.

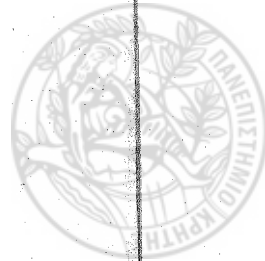
"Άκου τὸν ξάστερο οὐρανό, πῶς οἱ καμπάνες σειοῦνε.
"Ὅπου καρδιά, χαρμόσυνες λαχτάρεις ἀπαντοῦνε.

"Ἀνάστασ' εἶναι σήμερα. Παιδιά, γυναῖκες, γέροι
κόκκινο αὐγὸ στὴν τσέπη τους, χρυσὸ κερὶ στὸ χέρι.

"Ὅσ' ἄστρα ναι στὸν οὐρανό, τόσα στὸν κάμπο κρῖνα.
"Ὅλ' ἔχουνε στὴν καθαρὴ ψυχὴν Ἀπρίλη μῆνα.

Τῆς ἐκκλησιᾶς φουντώσανε δάφνη πολλὴν οἱ στύλοι.
Εἰρήνη! εἰρήνη! φιληθῆτε ὄχτροι μαζὶ καὶ φίλοι.

Στὸν οὐρανό σου κρούσταλλο, μὲ ποιοῦνε νά σαι, Θεέ μου;
"Ὁ σκοτωμένος σὲ πονᾷ, ὁ φονιάς σ' εὐφραίνει; Πέ μου!



Η ΧΑΡΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ἐπιγραφή: Ἡ σκιὰ ἐνὸς Κλέφτη, ἀπὸ τὰ περασμένα.

Καλοὶ μου χρόνοι ἄλλοτινοί!
Μεγάλοι κι ἀψηλοὶ οὐρανοί!
ἴσα μπάλλα, δίκιο χέρι,
πάντα πλούσιο μεσημέρι.

Κλεισοῦρες, ἔλατα, κορφές...
μὲ χίλιες κάνουλες κρυφές
ὁ σκοπὸς σου κατεβαίνει...
ζήση μου τραγουδημένη.

Πῶς παίρναμ' ὅλοι τὸ κλαρί,
σίντᾶ τοῦ κούκου ἢ βραχνιερῆ
ἢ κραξιά μᾶς ἐκαλοῦσε
κ' ἢ τριανταφυλλιά ν-έσκοῦσε,

σεινάμενοι, κουνάμενοι
—γείᾳ σου, μαννούλα κλάμενη! —
μὲ ντουφέκι τυχερό,
μὲ λαγοῦτον ἤχερό.

Ἢ σούβλα σιγοτριγυρνᾶ
κριάρια παχιά καὶ τραγανὰ
καὶ σὲ χόρτο πατημένο
καρυδόφυλλο στρωμένο.

Πήραμ' ἀλεύρι ἀπ' τὸν ἀγᾶ,
ἀπ' τὸν προεστὸ σφαχτὰ ζυγὰ
κι ἀπ' τὸ πέρα μοναστήρι
κράσο καὶ κεφαλοτύρι.

Μέσα στ' ἀσήμι, στὸ φλουρί
σὰν Ἥλιοι ἀστράβαμε πυροὶ
καὶ πὰ στοῦ χοροῦ τὰ πρέπια
φίδια εἰμάστε μὲ τὰ λέπια.

Κι ἂν εἴστε σκύλλοι ἀρματολοί,
εἴμαστε λύκοι μὲ μαλλί.
Γρήγορα τ' ἀρματολίκι,
γιατὶ φτάσαμε σὰ λύκοι!

Πῶς ροβολούσαμ', ἀδερφοί,
σίντας ἐστέρναμε γραφή
στ' Ἄγναντα καὶ στὸ Κομπότι,
στὸν κατῆ καὶ στὸ δεσπότη.

γραφή καμένη στὶς γωνιές:
«σᾶς κάψαμε σὰ θεμωνιές
μὲ τὸ διῶμα, μὲ τὸ σεισμα,
μὲ τραγούδι καὶ μὲ πείσμα».

Παλουκωμένα ὡς σᾶς γρικῶ, .
προεστῶν κεφάλια καὶ Τουρκῶ,
κάνω τὴ φτερούγα πῆχη,
κάνω πιθαμὴ τὸ νύχι.

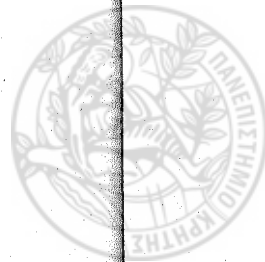
Μὰ σὰν ἐπλάκωνε χειμὸς,
μᾶς ἔπιανε βαρὺς θυμὸς
κ' ἕνας-ἕνας κατηφόρα
γιὰ τὸν κάμπο, γιὰ τὴ χώρα.

Καράβι ἐρχέται ἀπὸ τὴ Χιὸ
μὲ τὶς βαρκούλες του τὶς δύο:
ἔτσι μπαίναμε στὴ χώρα
μ' ὄλα τὰ πανιά μας φόρα.

Σὰν ἐκκλησιᾶς μολυβωτῆς
καὶ κοντυλοπελεκητῆς
μ' ὄλα τ' ἄρματά μας φόρα
καμαρώνουμε στὴ χώρα.

Κ' ἕνας τὸν ἄλλονε σκουντᾶ
νὰ μᾶς θαμάξει ἀπὸ κοντά.
Κι ἀργαλειὸς—σαγίττα, χτένια—
μᾶς ἐταίριαζε τὰ παίνια.

Μὰ δὲν ξεχνᾶ ἡ καρδιὰ πιστὴ
πὼς ἔχει νὰ λογαριαστῆ
μὲ τὸν Κίτσο, μὲ τὸ Γιάννη,
ποὺ ἀδερφοὺς ἡ Τύχη κάνει.



Η ΕΦΟΔΟ

“Ένας σκεπτικιστής.

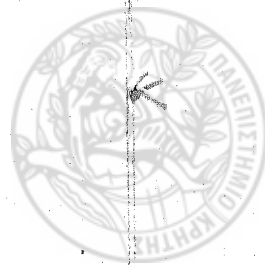
Πάλι μπόρεσε τὸ γόνα
ἀψηλὰ νὰ μὲ βαστήξει
καὶ ψηλότερ' ἀπ' τὸ σῶμα
ἢ ψυχὴ μου νὰ πηδήξει.
Στριμωγμένοι ἀγκῶν'—ἀγκῶνα
στὸ βαθὴ μπροστὰ τὸν τράφο
πᾶμε ἀπὸ νὰ σ' ἄλλον τάφο.

Καὶ νὰ γίνετ' ἄλλοι τόσοι,
σᾶς βαστάει τὸ σῶμα, πόνοι.
Τ' ἄδικου θανάτου ἢ γνώση
φορὲς χίλιες μὲ σκοτώνει.
Νὰ γε πρὶν ὁ Θεὸς σκοτώσει
τὸ μυαλό μου, τὸ μυαλό μου,
νὰ μὴ γρίκαα τὸ χαμό μου.

“ὦ ! πῶς σφίγγουν τὰ σαγόνια
καὶ πῶς πνίγουν τὴν ἀγκούσα.
“Ὅλα τῆς ζωῆς τὰ χρόνια
γίνονται στιγμή παροῦσα.
Κίτρινοι σὰν τὰ λεμόνια
ἦσκιοι ἀνθρώπινοι,—ὁ ἀγέρας
θὰν τοὺς λυώσει τῆς ἡμέρας.....

Τετρανοίξανε τὰ μάτια
μέσα στὸ πηχτὸ σκοτάδι.
Φλόγες κόκκινες τὰ μάτια
σ' ἓνα καρφωτὰ σημάδι.
Ἡ ψυχὴ μπροστὰ ἀπ' τὰ μάτια
βγῆκε τρέμοντας, — μακριὰ της
τὸν ὄχτρον ξυπνᾶ ἢ φωτιά της.

Γύρα μου ζητῶ ἓνα χέρι
νὰ μὲ σφίξει, νὰν τὸ σφίξω.
Ἄντρες καὶ παιδιὰ καὶ γέροντες
τὸ τραβοῦν, ὡς τοὺς ἀγγίξω.
Ἕνας τὸν ἄλλο δὲν ξαίρει.
Πόσο οἱ ἄνθρωποι εἶναι μόνοι,
σίντα ὁ φόβος τοὺς ἐνώνει!



Τὰ ματάκια μου κλειδώνω
καὶ στὴν ἄβυσσο ἀπολυέμαι.
Μάϊδε φόβο, μάϊδε πόνο
νιώθω πιά καὶ συλλογιέμαι,
τί πολὺ μακριὰ ξαμώνω,
πῶς, ἢ τύχη ἂν μᾶς φυλάξει,
μοναχὰ ὁ ὄχτρος θ' ἀλλάξει.

Ο ΤΡΕΛΟΣ

Μπροστά πολύ ἀπὸ τὸ τρομαγμένο πλήθος προχωρεῖ ἕνας,
ποῦ τρελάθηκε, χορεύοντας καὶ τραγουδώντας.

Εἶχα γυναῖκα, εἶχα καὶ ζᾶ,
εἶχα μιὰ Βάσω μὲ βυζά,
μὰ προκοπή δὲν εἶχα.
Σὲ ποιὸ χαρέμι νὰ παχαίνει
στὰ μαξιλάρια ξαπλωμένη
μασσώντας τὴ μαστίχα.

Μ' ἂν κυλίσει μιὰ ὁ τροχὸς
καὶ στὴν Πόλη μποῦμε,
σκλάβες χανουμόπουλα
πό χει νὰ τραβοῦμε.

"Αἱ ! μὲ τὸ γύφτικο ζουρνά,
μὲ νταγερὲ, ποῦ κουδουνᾶ,
σύρε σκοπὸν ἀντάμικο.
Ἐστράβωσα τὴ φέσα μου,
ἔρωτας πού ναι μέσα μου,
γιὰ νὰ χορέψω τσάμικο.

Κάνε θάμα, πλόσκα μου,
ξύλο τσιμισίρι,
γίνε βρούση γάργαρη
μὲ χιλιάδες πύροι.

Νά στε γεροί, νά στε καλά
μὲ τὰ τσαπράζια τὰ πολλὰ
καὶ τὰ μεγάλα ὀνόματα,
κοτζαμπασήδες, ὅλοι πρώτης,
καὶ μὲ τοὺς διάκους ὁ δεσπότης,
—τζιλβέδες καὶ καμώματα!—

Χίλια χέρια κι ἄρματα
νά χα νά σᾶς φράξω,
νά χα καὶ δυὸ κέρατα
τὸν ὄχτρο νά σκιάξω!

Γιὰ νά βαστάξει, ὅσο μπορεῖ,
τὸ μακελιό, νά στε γεροί,
τῆς Πέννας ἀντρειωμένοι!
Κανοναρχᾶτε τ' ὄνομά μας,
σίντας ἢ Δόξα μελετᾶ μας
τὰ σκελετὰ γερμένη.

Νά χαμ' ἓνα βασιλιά,
γιὰ νά μᾶς θαμπώνει,
μὲ λειρὶ στὸ κούτελο,
μὲ φωνὴ τρομπόνι!

Σοῦ φτάνουν σένα τὰ χωριά
τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Μωριά
καὶ νά ν' πολλὰ σου τὰ ἔτη!
Μὰ ἡ Ἐγριπο μὲ τὸ μπουγάζι,
ποὺ ἄμετρο ψάρι κατεβάζει,
δικό μου βιλαέτι!

Ἔχω τρύπα στὸ βρακί,
λίγδα στὴν καπότα μου,
ἔχω ψεῖρα σὰν κουκί
καὶ βρωμοῦν τὰ χνώτα μου.

Ἔχω νοήματα σοφά!
Σ' ἁγιονορίτικο σοφὰ
στὰ λάδια καὶ στὰ πάχη
κολύμπησα, μὰ πάντα μένει
ἄδεια ἡ κοιλιὰ καὶ τουρλωμένη,—
ἀνεμογκάστρι θά χει!

Τί λαμπρὸς πού ν' ὁ καιρὸς,
πόσο ἐγὼ μαι ὠραῖος!
Ἔφαγα ἕναν πόντικα,
δόξα νὰ χει ὁ θεός!

Ἡ σάρκα καὶ τὰ κόκκαλα,
λάσπη πολλή καὶ φρόκαλα,
Πατρίδα μου, χαλάλι σου!
Σὰν εἶν' οἱ ἀφέντες σου δικοί,
θά ναι κ' ἡ ζήση σου γλυκὴ
κι ἀνέγνιο τὸ κεφάλι σου!

Τὸ χαράτσι, τὰ παιδιὰ,
μοναχὸς νὰ κρίνεις,
ἄλλο νὰ σ' τὰ παίρνουνε
κι ἄλλο νὰν τὰ δίνεις.

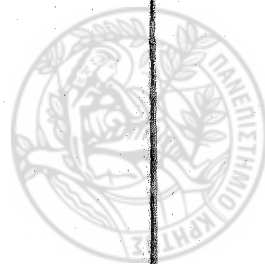
Ὅλα ἐδῶ χάμου ψεύτικα.
Δὲ σ' ἔζησα, ὄνειρεύτηκα,
μαύρη ζωὴ, ὄλη πίκρα.
Μὰ θὰ χαρῶ σε, Λευτεριά,
αἰῶνια Ἀλήθεια κι Ὁμορφιά,
σὰν θὰ περάσω Ἀ ν τ ἰ κ ρ α.

Νά χαμ' ἕνα βασιλιά,
δράκο μὲ χοντρολάιμο,
σέρτικο κι ἀράθυμο,
γιὰ νὰ κάνει πόλεμο!

Ἄμποτε λίγο νὰ δυνόμουν
γιὰ μιὰ στιγμή νὰ τρελαινόμουν,
ὁ σαλεμένος νοῦς
καὶ τὰ κλεισμένα τσίνορα
νὰ μὴν ξαμώνουν σύνορα
καὶ χώριους οὐρανοὺς !

Νὰ ἰδῶ τὸν κόσμον ἀνάποδα
τὸν ἀδερφό μου ξένο
καὶ τὸν ὄχτρον ἀδέρφι μου
ἀδικοσκοτωμένο.

Μιὰ μπάλλα στὸ κούτελο τὸν πάει ἴσα Ἀντίκρα, στὸ βασίλειο
τῆς Λευτεριάς, τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ὁμορφιάς. Δὲν
πρόφταξε νὰ ἰδεῖ τὸν κόσμον ἀνάποδα.



ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΗΤΟΙ Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Ἕνας πληγωμένος, πού τὸν ἔχουνε πατήσει ἀλόγατα κι ἀνθρώ-
ποι, ὀραματίζεται, ξεψυχώντας, τὴ Δεύτερη Παρουσία.

I.

Δὲς τ' ἀμέτρητα χάη τ' οὐρανοῦ, πού καμιὰ
φαντασιὰ χελιδόνα, τοῦ Θεοῦ βλογημένη,
δὲν εἰκάστηκε τόσα τὰ βάθη,—καμιὰ!
Δὲν εἶν' ἕνας, δὲν εἶναι κ' ἑπτὰ οἱ οὐρανοί :
ἑκατό,—βάθος πάνου σὲ βάθος ἀνοιεῖ.

Τὰ χρυσὰ καὶ τὰ κόκκινα, χρώματα δυό,
χίλια κάνουν βιολιά, χίλιες σάλπιγγες κάνουν.
Καὶ σὰ φλόγινη σκάλ', ἀνοιμένη στὰ δυό,
κρεμαστήκαν τὰ νέφη, ἀπὸ μιὰ κορυφή,
πού ψηλάθε κοιτάει τῶν μορφῶν ἡ Μορφή.

Στὴ λαχτάρα, πού πήρεν, ἐράγ' ἡ καρδιά.
Καθὼς ἔγυρα κ' εἶδα, μοῦ ἀσπρίσαν οἱ τριχες.
Τόσην κάκητα μέσα της κλειοῦσε ἡ καρδιά ;
Τόσο βάρος νὰ μένει ἀπὸ μὲ μυστικό ;
Πόσα χρόνια τὸ σήκωνα ! Εἶταν τόσο γλυκό !

II

Τὰ θεμέλια τῆς Γῆς τρανταχτήκανε. Μιά
πήγε ἀπάνου καὶ μιὰ τὴν κατάπιαν τὰ χάη.
Πῶς χαθήκαν πελάη καὶ βουνὰ ριζιμιὰ!
Μιά μεγάλη σπαθιά πέρα πέρα τὴ σκεῖ.
Τί βροντὴ καὶ φωτιὰ καὶ καπνὸς εἶν' ἐκεῖ!

Ἄν τὰ μάτια μου τά χασα, ὁ πόνος βαστᾶ.
Ἄλλὰ πῶς τῶν αὐτιῶν νὰ βαστάξω τὸν πόνο ;
Μὲ τ' αὐτιὰ στομπωτά, μὲ τὰ μάτια κλειστά
μιὰ τετράβαθη ἀκούγω καὶ βλέπω σιωπῆ,
πὶδ φριχτή, πὶδ κακιὰ ἀπὸ βροντὴ κι ἀστραπή.

Καὶ κατόπι δυὸ πόταμοι βγαίνουν κι ὀρμοῦν.
Τοῦτος αἶμα πηχτό, πράσινο ὁ ἄλλος φαρμάκι.
Ἄνεβαίνουν στὰ οὐράνια καὶ καὶν ὅ,τι βροῦν.
Ἄπ' τὰ σπλάχνα τῆς Γῆς τ' ἀνοιμένα ἔχουν βγεῖ
αἰῶνων κλάηματα, πόνοι καὶ μίση κι ὀργή.

III

Καὶ σὰ σύνεφα ὀρθά, ἀστροπελέκι γεμᾶτα,
ἀνεβαίνει τῶν ἄκληρων τ' ἄμετρο πλῆθος.
Ὡ ! τ' ἀδύναμα γέρα, τὰ σκότεινα νιάτα,
τῆς ντροπῆς καὶ τοῦ πόνου σκοτάδια πηγμένα,
σῶμα, νοῦς καὶ ψυχὴ καὶ καρδιὰ σκοτωμένα.

Τὸ μαχαίρι κρατᾶτε στὰ δόντια, φονιάδες,
τὰ ξυλένια σας πόδια στὸν ὄμο, στρατιῶτες,
τὰ πνιμένα μωρὰ στὴν ἀγκάλη, μαννάδες,
τὸ σκοινί σας θελιὰ στὸ λαιμό, κρεμασμένοι,
κ' ἓνα τρύπιο πουγγί, τῆς κλεψιάς μαθημένοι.

Κι ἀδερφούλες γυμνές, τῆς ντροπῆς ἀδερφούλες
τ' ἀποκοίλι φουχτώνοντας κλαῖνε, ποδιζουν,
μπουκωμένες τὴ λάσπη, μικρὲς καὶ γλυκούλες.
Καὶ μὲ χάχανα πίσω, τρελοὶ καὶ μπεκρήδες,
τραγουδοῦν, βλαστημοῦν καὶ πηδοῦν σὰν ἀκρίδες.

IV

Σταθῆτε, συντρόφ', ἡ πληγὴ μου πονᾷ! . . .
 Ἄπλώνω κι ἀρπάζω μαλλάκια φτενά.
 Γυρνᾷς καὶ μὲ βλέπεις, ὦ πρώτη μου ἀγάπη
 καὶ πόρνη κρυφῆ,—πόσο τρέμω σὰν τότες
 καὶ χάνω τὸ νοῦ στὶς ζαλάδες τὶς πρώτες!

Πετᾶμε καὶ πᾶμε σφιχτοὶ καὶ δετοὶ
 κ' οἱ πόταμ' οἱ δυὸ ἀνηφορᾶνε κι αὐτοί.
 Καὶ σὰν παλαμᾶρ' ἡ μακριὰ συνοδιά μας
 τραβάει καὶ σηκώνει τῆς γῆς, ἄδειο τόπι. . .
 —Οἱ πόταμοι μέσα μας, ἄκληροὶ ἀνθρώποι!—

Οἱ πρώτοι, ποὺ φτάνουνε μπρὸς στὸν Κριτῆ,
 σωριάζονται χάμου στρωτοί, ἀπανωτοί.
 Μὰ ξάφνου ξερβά, τὰ μιλλιούνια οἱ δαιμόνοι
 ξεχύνονται μαῦρα σκυλλιά, μᾶς οὐρλιάζουν
 καὶ δείχνουν τὰ δόντια,—ἄδερφοί, ποὺ μᾶς μοιάζουν!

V

Δεξιὰ βιολοντσέλα καὶ πίφερα κι ἄρπες
 κι ἀγέρας, ποὺ φέρνει καλὲς μυρωδιές:
 κυράδες, ποὺ γήλιος δὲ βλέπει, σ' ἐσάρπες
 ἀράχνινες μέσα, κορμάκια στητά,
 λουσιμένα σὲ γάλατ' ἀχνὰ καὶ ζεστά...

Κι ἀπάνου σ' ἀλόγατ', ἀνέμοι, δρακόντοι,
 σὰν ἥλιοι μὲς τ' ἄρματ', ἀστράβουν ὀρθοὶ
 κι ἀργὰ βηματᾶνε ρηγάδες κι ἀρχόντοι,
 καθένας τους κ' ἕνας θεοφόρος Ναός,
 ἢ μιὰ τους ψυχὴ κ' ἕνας μέγας Λαός!

Τὰ ὀλόχρυσά πόδια χυμᾶει νὰ φιλήσει
 καθένας —συνήθεια καὶ φόβοι παλιοί!—
 Μὰ ξάφνου τὸ διάβα μᾶς ἔχουνε κλείσει
 μιλλιούνια οἱ ἀγγέλοι, ἀστραπὲς σκαλωτές,
 ποὺ χύνονται, καῖνε, δὲ σβησοῦνε ποτές.

VI

ᾠ γνώρα γλυκύτατη! . . . Δῶθε οἱ δαρμοὶ,
τὰ πίφερα κείθε σωπάσανε τώρα.

ᾠσάν κορασιά στῆς ἀγάπης τὴν ὥρα,
στὴν πρώτη λαχτάρα, στὴν πρώτην ὀρμή,
κορμὶ φαρφουρί, λαγγεμένο κορμί,

χαρούμενος γλᾶρος, ποὺ παίζει στὸ φῶς
τοῦ πράου φεγγαριοῦ, σίντας εἶναι γεμάτο,
κρατώντας χρυσὴ ζυγαριὰ τῶν κριμάτων,
ἐστάθη ὁ Ἀρχάγγελος, πόθος κρυφός,
τῶν ἄκρων ἐρώτων ὀλάκρος βυθός.

«Βοηθάτε, Χριστὲ καὶ Μαννούλα του Σύ,
ποὺ μάθατε οἱ δυὸ τὸν ἀνθρώπινον πόνο!
Πῶς λείπετε πλάϊ στοῦ Πατέρα τὸ θρόνο;»
Κι ἀκούστη μακριάθε φωνούλα μισή:
«Μαζί σας κ' ἐμεῖς μὲ ψυχὴ, ποὺ μισεῖ».

Ο ΘΕΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Καὶ μίλησε ὁ Θεός!

Εἶναι ἀλήθεια, πὼς τίποτα δὲ βλέπαμε. Τόσο εἶτανε τὸ
φῶς, ποὺ τὰ μάτια μας πονούσανε ἀπὸ τὸ θάμπος, σὰ νὰν τὰ
χε κανεὶς τρυπήσει μὲ πυρωμένες βελόνες.

ᾠμως ἡ καρδιά μας τὸν ἔνιωθε κοντὰ καὶ φτερα-
κοῦσε δυνατὰ—κι ὄλο μας τὸ κορμὶ ἔτρεμε καὶ κρούωνε σὰν
τὴν ὥρα, ποὺ πεθαίναμε. Κ' ἔτσι βαθιὰ ταν ἡ φωνὴ Του, σὰ
νὰ βγαίνει ἀπὸ μέσα μας. Κ' ἔτσι πάλι φαινότανε μακρινή,
σὰ νὰ ρχότανε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῶν Κόσμων. Κι ὄλο δυνάμωνε
περσότερο, καθὼς περνοῦσε ἀπὸ τὴ μιὰ ψυχὴ στὴν ἄλλη,
ὅπως ἓνα ξεφωνητὸ κάτου ἀπὸ μιὰν ἀτέλειωτη καμάρα.

Καὶ σὰ γυρνοῦσε κατ' ἐμᾶς, εἶτανε τόση ἡ φόρα τῆς, ποὺ
μᾶς σκορποῦσε μέσα στὸ χάος, ὅπως τὴν ψιλὴν ἄμμο τῆς ἔρη-
μος ἓνα ξαφνικὸ μπουρῆνι. Καὶ σὰ γυρνοῦσε κατὰ τοὺς Δυ-
νατούς, μαλάκωνε καὶ γλύκαινε σὰν τραγούδι σ' ἀπάνεμον
ἀκροθαλάσσι. Καὶ τότες ἐμεῖς μαζευόμαστε καὶ σμίγαμε
ξανὰ, σὰν ἓνας σωρὸς ἄχερᾶ, σὲ μιὰ γωνιὰ τ' οὐρανοῦ.

Δὲν εἶναι κόσμοι χωριστοὶ Παράδεισο καὶ Κόλαση,
—ἔτσι στὰ μάτια φαίνονται τοῦ φόβου καὶ τῆς πεθυμιᾶς.
Ἄλλιῶς δὲν εἶν' ὁ ἀληθινὸς καὶ ἀλλιῶς ὁ ψεύτικος ντουριάς.
Ἐνα βασίλειο Γῆ, Οὐρανὸς καὶ Δυνατοὶ καὶ Ἀδύνατοι
κ' ἕνας κρατεῖ, ὁ αἰώνιος, νόμος τῆς Βίας καὶ τῆς Φθορᾶς.

Στοῦ κάτω κόσμου πλάστηκε τ' ἀχνὰρ ἢ Αἰωνιότητα.
Δὲ σᾶς προσμένει ἐσᾶς φωτιά τῆς Γέενας, μαῦροι ἀμαρτωλοί,
καὶ δικαιοσύνη ἐσᾶς, πικρὴ τῶν πονεμένωννε φυλῆ.
Ὅσ' εἶσαστε πάνω στὴ Γῆς σκλάβοι τυφλοὶ καὶ θύματα
κ' ἐδῶ θενά στε θύματα καὶ σκλάβοι, ὡς ἄλλοτε, τυφλοί.

Οἱ Δυνατοὶ κρατήσανε ψηλὰ τὴν ἅγια φλόγα μου,
ποὺ τῶν ἀλλῶν ὁ θάνατος δικιά τους εἶτανε ζωὴ
καὶ τῆς Φθορᾶς στεριώνανε στὰ πέρατα τὴν προσταγή.
Αὐτοὶ μονάχα τίμησαν παράξια τὴν εἰκόνα Μου
καὶ σβήνανε τῶν οὐρανῶν τὴ δίψα, ὅπου ἀνοιχτὴ πληγὴ.

Πάντα στὸ κλάμα τ' ἀλλουνοῦ τὸ γέλιο θὰ ποτίζεται.
Κ' ἐδῶ ναι χρεῖα ὁ πόνος σας γιὰ τὴ δική τους τὴ χαρὰ.
Καὶ θὰ χιλιάσει ὅ,τι ποτὲ σᾶς πόνεσε γιὰ μιὰ φορὰ:
πλάϊ στὸ δικό σας τὸν ἰδρὸ καὶ τὴν καρδιά τὴν ἄγωνα
νὰ φέγγει ὁ ἀνεργὸς ὁ νοῦς στοῦ Ὁραίου λουσμένος τὰ νερά.

Κι ὅταν σὲ κάποια ὥρα καλὴ σᾶς ἔστειλα τὸ Σπλάγχο μου,
νὰ δοκιμάσω θέλησα, σὲ ποιά θὰ φτάνατε ἡδονή,
σὲ ποιά σκληράδας κορυφή,—χαρὰ δική μου ἀλαργινή.
Οἱ σταυρωτῆδες ἄξια μου παιδιὰ καὶ ὅποιος ἀνήμπορος,
καθ' ὥρα θὰ σταυρώνεται, θὰ πάσκει καὶ θὰ λησμονεῖ.

Τῆς θέλησός Μου οἱ Δυνατοὶ καλοὶ πρωτάρχοι στάθηκαν.
Τὴ δόξα μου θεμέλιωσαν πάνου στὰ πέλαα τῶν παρθῶ,
—δὲν ἔχει ὁ πόνος τελειωμό, δὲν ἔχ' ἢ ἄβυσσο, βυθό!—
"Ἄν μιὰ στιγμή βασίλευε κάτω στὴ Γῆς ἰσότητα,
ἡ βασιλεία Μου θά παυε, δὲ θά χα ἐγώ, ποῦ νὰ σταθῶ.



ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΚΑΜΠΑΝΑ ΗΤΟΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

I

Τ' ὄραμα διαλύθηκε ἢ ὁ πληγωμένος πέθανε, — τὸ ἴδιο κάνει. Ἔτσι κι ἄλλιώς κάθε δράμα διαλύεται, κάθε ἄνθρωπος πεθαίνει μιὰ μέρα.

Τώρα οὔτε τετράβαθοι Οὐρανοί, οὔτε ἀόρατος Πατέρας, οὔτε θεολάλητες Ἰδέες. Μιὰ γῆς κόκκινη καὶ ξεροκαμμένη βγήκε μὲς ἀπὸ τὰ σύνεφα ἢ τοὺς καπνοὺς καὶ κρεμάστηκε γαντζωμένη ἀπὸ τὰ νύχια ἑνὸς τεράστιου Ὀρνιου, ποὺ ἢ ἀνάσα του, ὅσο κ' ἢ ἀσκήμια του, μολεύουν τὸν ἀέρα. Ἀπλωμένο ἀνάμεσα στεριᾶς καὶ πελάου μὲ τὰ πολλὰ κεφάλια του καὶ τὶς πολλὰς μασέλλες βυζαίνει καὶ τρώει τὰ κορμιά τῶν πεθαμένων καὶ τῶν ζωντανῶν.

Ὁ Πόνος καὶ τὸ Μῖσος τῶν θυμάτων βογγοῦνε πνιμένα μέσα στὰ τάρταρα κάτω ἀπὸ μεγάλα βράχια ριζιμιὰ (τὴ Βία καὶ τὸ Ψέμα), χωρὶς νὰ μποροῦνε ν' ἀνεβοῦν οὔτε στὸ φῶς τῆς μέρας οὔτε στὸ φῶς τοῦ λογικοῦ.

Γύρα στ' Ὀρνιο ἕνα σωρὸ τελώνια, μικρὰ κι ἄστεϊα, (οἱ διανοούμενοι), κωλοπηδοῦνε ξεφωνίζοντας μὲ τὶς στριγγές φωνές τους σὰ γλάροι, γιὰ νὰ κάνουνε τὸν Ἀφέντη τους νὰ γελάσει καὶ νὰ κοιμηθεῖ μὲ βαθιὰ ρουχαλητά. Κι ὅταν αὐτὸς ρέβεται καὶ ξεροφτύνει μερικὰ ἀμάσητα κομμάτια, τὰ τελώνια χυμοῦνε ὅλα μαζί καὶ τὰ χάφτουνε στὸν ἀέρα, πρὶν πέσουνε στὸ χῶμα.

II

Κεριακή ἀνοιξιάτικη. Χαράματα.

Στὴν πλατέα τῆς Ἐκκλησιᾶς ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά ἔχουνε μαζευτεῖ μὲ τὰ γιορτινά τους, γιὰ νὰ ἐγκαινιάσουνε τὴν καινούργια Καμπάνα. Ὅλοι τους εἶναι χαρούμενοι καὶ πιωμένοι ἀποβραδύς. Πολλοὶ δὲν ἔχουνε κοιμηθεῖ ἀπὸ τὴ χαρά τους.

Γίνεται σιωπή. Ἐνῶ ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει σὰν ἀναμένο τριαντάφυλλο, οἱ παπάδες βλογᾶνε καὶ ραντίζουνε μ' ἁγίασμα τὴν Καμπάνα καὶ τὸ θαμπωμένο πλήθος.

Ἔστερις τὰ τελώνια, πονηρὰ κ' ὑποψιάρικα, κάνουνε κύκλο γύρω της καὶ τὴν τραγουδᾶνε.

Ὁ δεκοχτούρα μπρούτζινη σὲ φωλιά μαρμαρένια!
Σ' ἀνάβει ἐρωτικά τοῦ ἡλιοῦ τὸ θάμα,
παίρνεις ἀπ' τὴν αἱμάτινη βαφήν ὡς τὴ μελένια
χίλιες βαφές, καθ' ὄρα κι ἄλλο πρᾶμα.
Σὰ χορταστεῖς, βαδιὲς γουλιές, μὲς τῆς Ἀλήθειας τὴν Πηγὴ,
διαλάλα την, πού κάθε ἀστήθι, ὅσο κλεισμένο, νὰ ραγεῖ.

Ἐκεῖ ψηλὰ θῶρεῖς τὴν ἁγία τοῦ Πατέρα γνώμη
στὴ βαθιὰ τῶν ματιῶν του γαλανάδα.
Πέ-μας, κι ἂν ὄλα χάνονται, μένουν αἰώνιοι νόμοι
Θεὸς καὶ Πατρίδα κι Ἀρετή,—Τριάδα!—
ἀπόλυτες κι ἀνάλλαγες δύνამες, πού χωρὶς ἀρχή,
χωρὶς σωμόν, ἀπ' τὴν παλιὰ στὴ νέα μπολιάζονται ψυχὴ.

Τὰ κύματά σου ἀπανωτά, ὁ ἕνας ἀχὸς θ' ἀρχίζει,
ἐνῶ οἱ στερονοὶ θὰ βόγγουν μακρουσμένοι.
Ὁ ἀχὸς μὲ τὸν ἀντίλαλο δετὸς θανά τρεμίζει,
σὰν ἄλυσσο στὰ οὐράνια τεντωμένη:
χίλια κρικέλια ἀγέρινα μὲς τὸν ἀγέρα τὸν πυρό,
τῆς Μιᾶς Ἰδέας ὄψες πολλές, ἔρωτες χίλιοι σὲ χορό.

Ὅταν σὲ γάμο Κεριακὴ βαρᾶς, θενὰ σπαρτᾶρει
κι ἀπ' τὰ βιολιὰ γλυκότερ' ἢ λαλιά σου:
«Ὁ αὐγερινὸς παντρεύεται καὶ παίρνει τὸ φεγγάρι!
Νύφη, χρυσὴ ναι ἢ βέρα κ' ἢ θελιά σου!
Ἡ φύτρα σας νὰ ναι πολλὴ καὶ νὰ ν' ἢ γειά σας σιδερῆ,
πέρ' ἀπὸ πέλαα καὶ βουνὰ νὰ πάει ἢ ράτσα, ὅσο μπορεῖ.»

Κι ὅταν στήν ἀστροθάλασσα θενὰ βουλιάζεις, Μάννα,
ἢ θὰ ριγᾶς μὲς σὲ σκοτάδια πίσσα,
θά ν' ἢ σιωπὴ σου πὺδ ἠχερῆ καὶ ξάγρυπνη καμπάνα:
«Ἀγάπα ὅ,τι δικό, τὸ ξένο μίσα!
Μεγάλωνε ἀπ' τῆ ρίζα σου κι ὅπως ἀρκούδα στὴ φωλιά
βύζαινε τῆς πατούσας σου τὰ πάχη, δόξα σου παλιά».

Ὁ πόλεμος, ὁ πόλεμος, γιορτάσι γιὰ τὴ νιότη!
Δὲ διάβηκε κάτου ἀπ' τὰ οὐράνια τόξα
ἄλλη πὺδ μεγαδύναμη κι ἀστραφτερὴ θεότη,
σὰν τῆς Σφαγῆς καὶ τῆς Φωτιᾶς τῆ Δόξα.
Βάρα τὸ μέγα μήνυμα: «Πολεμιστῆς γυρνᾶ
κ' οἱ σκοτωμένοι πνέματ' ἀκλουθᾶνε ζωντανά!»

Ὁ θάνατος, ὁ θάνατος, πόσο γλυκὸς κι ὠραῖος
στὸν κάμπο μὲσα τὸ λουλουδισμένο
γιὰ Δικιοσύνη, Λευτεριά καὶ μάτωμένο Χρῆος,
—γιὰ τὸ Χρυσάφι τὸ γερὰ κλεισμένο!—
Τὸ θελημα ναι τῆς Ζωῆς, μὲσα σὲ πτώματα σωρὸ
βρούσες νὰ θρέφει τὰ κλαριά του ὁ Δυνατός, δεντροῦ ἱερὸ.

Ἀτάραγη, ὡς σοῦ πρέπεται, στὰ λεύτερα στοιχεῖα
ἔξω καιροῦ καὶ τόπου Ἰδέα στάσου.
Νὰ μὴ σὲ φτάν' ἢ ἀνθρώπινη καὶ μάταιη δυστυχία,—
κοιτᾶς πολὺ μακρύτερα μπροστά σου.
Στοὺς λίγους δόθηκεν ἢ Γῆ, στὰ πλήθ' οἱ Οὐρανοί.
Δὲν εἶν' ἀξιώτερο ἀγαθὸν ἀπ' τὴν Ὑπομονή!

Ἡ ΚΑΜΠΑΝΑ

Πολλὰ γέρικα τέλωνα τραβάνε μὲ τὰ δύο τους τὰ χέρια τὸ σκρινὶ
τῆς Καμπάνας. Καὶ τὸ μπρουντζινο τέρας, ἀφοῦ ἔτριξε πάνω
στοὺς ἀρμούς του, βρόντηξε τόσο δυνατὰ, πὺν ὅλοι ἀνοί-
ξαν τὰ στόματα καὶ βουλλώσανε τ' αὐτιά τους.

Μὲς τὸ δροσάνεμο,

ποὺ ἀναγαλλιάζω

κι' ὀνοῦς βυθίζεται

σὲ χάος γαλάζο,

ἀνθρώποι, ἀφήστε με

νὰ ξεχαστῶ

φωτοπερίχυτη,

Στόμα κλειστὸ.

Ποιὸ χέρι ἀπλώθηκε
νὰ μὲ σπαράξει,

—ἀπ' τὸ χρυσόνειρο

στὴ μαύρη πράξη!

Ὁ πρῶτος ἦχος μου

πρῶτη πληγή,

μὲ τραβᾶς, αἷμα μου,

ξανά στὴ Γῆ.

ὦ σεῖς χαμόσυρτα,

λερὰ σκουλήκια,

ἢ ἄλαμπη ζήση σας

ζήση ναι δίκια.

Μιά τρύπα ὁ κόσμος σας

καὶ μέσα κεί

ὁ Χάρος λύτρωση

κι ὦρα γλυκὴ!

Δὲν εἶναι κέντρισμα
νὰ σᾶς κουνήσει,
κορμιά, ποὺ ἡ ἄλυσσο
τὰ χει τσακίσει.
Σκέψη, ποιὸς ἄνεμος
θάν' ἀξιωθεί
νὰ σ' ἀνατάραξε,
σκότος βαθή;

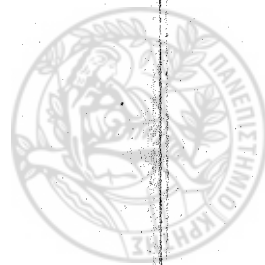
Πίσω ἀπ' τὰ λόγια μου,
πικρὰ φαρμάκι,
τί κόσμοι ἀπέραντοι,
βυθοὶ λουλάκι!
Μάτι δὲ βρίσκεται
νὰ θαμπωθεί
κι αὐτὶ δὲ βρίσκεται
νὰ λιγωθεῖ!

Νά ταν νὰ ξήλωνεν
ἀπ' τὴν καρδιά μου
Μοῖρα καλόβολη
τ' ἄγρια καρφιά μου
καὶ νὰ μὲ σήκωνε
μ' ἄξιο φτερό
σκέψη, ποὺ μέστωσε
μὲ τὸν καιρό.

Πάνω ἀπὸ θάλασσες,
πάνω ἀπὸ χώρες,
μὲ τοὺς καλόκαιρους
καὶ μὲ τὶς μπόρες
νὰ μὲ κατέβαζεν
ἀγαλινά,
ὅπου τ' ἀνθρώπινο
πλήθος πονᾷ.

Σὲ μίνες φόνισσες
μπουχὲς καζέρονες,
λιμάνια δλόκαπνα,
βοερὲς ταβέρνες,
σπιτάλια σκότεινα
καὶ φυλακὲς,
μπορντέλ' ἀκάθαρτα
καὶ προσευκὲς.

Στὰ στήθη νά μπαινα
σὰν τὴν ἀνέσα,
σφυγμὸς βαθυρίζος
στὶς φλέβες μέσα,
στὸ νοῦ σὰν ἀστραμα
καὶ στὴν ψυχὴ,
ν' ἀχοῦσ' ἀδιάκοπα
τὴ διδαχὴ :

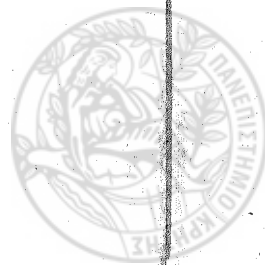


« Ὅλα τελειώνουνε
κι ὄλα περνᾶνε,
ιδέες βασιλισσὲς
κακογερνᾶνε,
στὶς νέες ἀνάγκες σου
—κόπος βαρῆς!—
σκοποῦς ἀλάθειτους
κοίτα νὰ βρεῖς.

« Ἄν εἶν' ἡ σκέψη σου
πρὶν ἀπὸ σένα,
δὲν εἶν' ἀπόκομμα
θεοῦ καὶ γέννα
τῆ σκλάβα σκέψη σου;
σκλάβα δετὴ,
σοῦ τήνέ πλάσαινε
οἱ Δυνατοί. »

«Φτωχέ, σοῦ μάραναν
κόποι καὶ πόνοι
τῆ θέληση ἀβουλή,
πιωμένη ἀφιόνι!
Ἄν εἶν' ὁ λάκκος σου
πολὺ βαθῆς,
χρέος μὲ τὰ χέρια σου
νὰ σηκωθείς».

«Τ' ἄσκημα χέρια σου,
τῶν ὄλων αἰτία,
βαστάνε μάργελη
τὴν Πολιτεία.
Βγαίνει ἀπ' τὰ χέρια σου
κάθ' ἀγαθὸ,
τοῦ ὀραίου περιθῆτο
τὸ χρυσαυτὸ».



«Σφίξε τὰ χέρια σου,
γιὰ σένα κράτει
τ' ἄμοιαστον ἔργο σου,
τὴν Πλάση ἀκράτη
κι ὄλο ἀγεβαίνοντας
πρὸς τὴ Χαρά,
μέσα σου θά γοιωθεῖς
ἀστρῶν σκορά!»

Κι ὄπου σὲ σφάζουνε
δεμένον πῖσου,
νὰ βρόντα ἀξαφνα
σεισμός ἀβύσσου,
χίλια ἀστροπέλεκα :
«Δὲν εἶναι μπρὸς,
εἶν' ἀπὸ πῖσω σου
κρυφὸς ὀδχτρὸς!»

Κανένας δὲν κατάλαβε τί ἔλεγε ἡ Καμπάνα. Γιατὶ καθέ-
νας ἀκουγε τὴ δική του σκέψη.

Κ' ὕστερα γυρίσανε ὅλοι στὰ σπίτια τους μὲ τὴ φαν-
φάρα, ποὺ ἔπαιζε χαρούμενα κομμάτια.

Ἐκεῖ στὸ σπίτι τοὺς ἀνόμενε ζεστὸ φαγὶ καὶ ζεστὴ
ἀγκαλιά.

Κ' εἶτανε ὅλοι τους βαθιὰ περήφανοι μὲ τὴν ιδέα, πὼς
ἔχουνε τὴν πιὸ καινούρια καὶ τὴν πιὸ μεγάλη Καμ-
πάνα σ' ὅλη τὴ Γῆς.





APX.